herpy

ŻABY

Mantella złocista

Mantella aurantiaca

Mantella aurantiaca to mała, jaskrawopomarańczowa żaba o długości 20-26 mm, występująca tylko na kilku niewielkich obszarach we wschodnim Madagaskarze. Jest aktywna w dzień, dobrze czuje się w grupach i nie jest trudna w utrzymaniu, jeśli terrarium jest chłodne i wilgotne. Gatunek jest zagrożony w naturze, dlatego w grę wchodzą wyłącznie zwierzęta z hodowli.

Rodzina: Mantellidae Nazwa angielska: Golden Mantella

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-26 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**4-8 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i mokradła**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**20-23 °C**
Temperatura w nocy	**16-18 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**12-14 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**12-30**
Czas do wyklucia	**2-12 dni**
Okres larwalny	**42-98 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Mantella aurantiaca to mała, krępa żaba o jednolicie żółtej, pomarańczowej lub czerwonopomarańczowej skórze, smoliście czarnych oczach i często czerwonych plamach po wewnętrznej stronie nóg, których jednak może brakować u zwierząt z hodowli. Dorosłe osobniki mierzą 20-26 mm od pyska do kloaki, a duże samice mogą osiągać około 30 mm. Nogi są krótkie, a palce dłoni i stóp mają małe przylgi. Młode są brązowawe, żółte lub brązowe, często z ciemnym X na grzbiecie, i uzyskują pomarańczowe ubarwienie dorosłych dopiero 3-12 miesięcy po przeobrażeniu. Samice są większe i bardziej gruszkowate niż samce, które są smuklejsze, bardziej kanciaste i mają widoczne gruczoły udowe po wewnętrznej stronie ud.

Gatunek został opisany przez François Mocquarda w 1900 roku na podstawie jednego samca o długości 21 mm. Nazwa gatunkowa pochodzi od łacińskiego aurantiacus, czyli złocisty lub pomarańczowy. Należy do rodziny Mantellidae, występującej wyłącznie na Madagaskarze. Podobieństwo do amerykańskich drzewołazów jest przykładem ewolucji zbieżnej: barwy ostrzegawcze, trucizna pochodząca z pokarmu i podobna biologia rozrodu powstały niezależnie od siebie.

W naturze skóra jest toksyczna dla drapieżników. Żaba nie wytwarza trucizny sama, lecz przyswaja alkaloidy, takie jak pumiliotoksyny, z drobnych stawonogów, np. roztoczy i mrówek, podobnie jak drzewołazy. Zwierzęta z hodowli nie dostają tych ofiar i nie są toksyczne. Toksyczność skóry określono więc jako łagodną u zwierząt z natury i brak u zwierząt w niewoli. Osobniki odłowione z natury mogą nadal mieć truciznę, dlatego zawsze myj ręce po kontakcie.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Mantella aurantiaca żyje wyłącznie na Madagaskarze, na trzech oddzielnych obszarach wokół miasta Moramanga we wschodniej części wyspy: w gminach Beparasy i Ambohibary, na mokradłach Torotorofotsy na północny zachód od Andasibe oraz w rejonie Ambakoana. Jest gatunkiem wyżynnym i występuje na wysokości około 900 m n.p.m.

Zasięg jest skrajnie mały i leży na obszarze silnej presji ze strony człowieka. Gatunek figuruje jako zagrożony (EN) na Czerwonej liście IUCN, a wcześniej był klasyfikowany jako krytycznie zagrożony. Zagrożeniami są wylesianie, fragmentacja siedlisk oraz odłowy na potrzeby handlu zwierzętami.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Mantella aurantiaca żyje w wilgotnym lesie z pandanami (*Pandanus*) oraz na porośniętych mchem lub trawą kępach szczątków roślinnych, graniczących z małymi, płytkimi zbiornikami wodnymi i mokradłami, które wypełniają się w porze deszczowej. Żaba często przebywa w nasłonecznionych miejscach między roślinami i poluje przez większą część dnia. Klimat jest wilgotny i umiarkowany.

Życie toczy się w rytmie pór roku. W miesiącach zimowych, od maja do października, żaby są w dużej mierze nieaktywne i się ukrywają. Gdy nadchodzą deszcze i robi się cieplej, wychodzą z kryjówek, a samce schodzą do zbiorników wodnych, by nawoływać i bronić terytoriów. Pomiary temperatury i wilgotności w miejscach występowania nie są udokumentowane; wartości podane w części o utrzymaniu opierają się na doświadczeniach z terrariów. Gatunek źle znosi ciepło.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Mantella aurantiaca jest mała, ale najlepiej czuje się przy dużej ilości miejsca, ponieważ samce są terytorialne i walczą o miejsca rozrodu i żerowania. Cztery dorosłe osobniki potrzebują terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 30 cm, a grupa sześciu do dziewięciu dorosłych co najmniej 75 × 30 × 30 cm. Im więcej miejsca i barier wzrokowych, tym lepiej.

Podłoże zbuduj z warstwy drenażowej z keramzytu lub drobnego żwiru, kawałka siatki, a na wierzchu wilgotnego torfowca lub mieszanki ziemi z włóknem kokosowym. Rozłóż na podłożu liście i zapewnij dużo kryjówek, takich jak kora korkowa, korzenie i łupiny kokosa. Rośliny można sadzić bezpośrednio w podłożu lub trzymać w doniczkach. Gatunek niewiele się wspina, ale chętnie korzysta z niskich gałęzi i roślin. Siatkowa pokrywa i codzienne zraszanie zapewniają dobrą równowagę między wilgotnością a wentylacją.

Prostsza aranżacja z wilgotnym ręcznikiem papierowym lub cienką warstwą mchu ułatwia obserwację zwierząt, ale wtedy podłoże trzeba często wymieniać.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień utrzymuj w terrarium 20-23 °C ze spadkiem do 16-18 °C w nocy. Pojedyncze dni poza tym zakresem nie szkodzą, ale dłuższe okresy upału powodują problemy zdrowotne. Powyżej 27 °C gatunek szybko się stresuje, znacznie łatwiej niż wiele innych mantelli, więc ciepła trzeba unikać za wszelką cenę.

Dodatkowe ogrzewanie w mieszkaniu rzadko jest potrzebne. Ustaw terrarium w chłodnym miejscu, bez bezpośredniego słońca, i mierz temperaturę termometrem cyfrowym tuż przy podłożu. Do rozmnażania wprowadza się chłodny i suchy okres trwający od dwóch do czterech miesięcy, w którym temperatura rzadko przekracza 22 °C (patrz Kopulacja).

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %, ale gatunek toleruje szeroki zakres, o ile zawsze ma dostęp do wody. Zraszaj terrarium codziennie, obficie w upalne dni i mniej w chłodnych okresach. Pozwól powierzchni lekko przeschnąć między zraszaniami i zadbaj o wymianę powietrza, aby nie dopuścić do zastoju powietrza i pleśni.

Używaj wody z odwróconej osmozy, deszczówki lub wody z kranu uzdatnionej przeciw chlorowi, chloraminie i metalom ciężkim. Tygodnie lub miesiące suchszych warunków, a po nich obfite zraszanie, mogą zapoczątkować okres rozrodczy.

WODA I JAKOŚĆ WODY

W terrarium zawsze musi być płaska miska z wodą lub płytka strefa wodna. Mantelle słabo pływają, więc woda musi być na tyle płytka, by żaby łatwo z niej wychodziły, i nie może zajmować dużej części terrarium. Dokładna głębokość nie jest udokumentowana.

Używaj deszczówki, wody z odwróconej osmozy lub wody z kranu uzdatnionej przeciw chlorowi, chloraminie i metalom ciężkim. Płazy wchłaniają wodę i substancje przez skórę, więc mydło, środki czyszczące i krem do rąk nie mogą znaleźć się w pobliżu. Często wymieniaj wodę i szoruj miskę gorącą wodą bez mydła.

OŚWIETLENIE I UVB

Oświetlenie służy przede wszystkim roślinom. Zapotrzebowanie na UVB nie jest udokumentowane, ale ponieważ w naturze gatunek jest aktywny w częściowym słońcu, słaba świetlówka UVB jest prawdopodobnie korzystna. UVB określono więc jako opcjonalne. Jeśli się na nie zdecydujesz, utrzymuj je w strefie Fergusona 1, z cieniem w pozostałej części terrarium. Zapewnij 10-12 godzin światła dziennie i skróć do około 10 godzin w okresie chłodnym.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Mantella aurantiaca jest owadożerna i potrafi zjadać stosunkowo duże ofiary, nawet do około 6 mm. Tygodniowe świerszcze i nielotne muszki owocowe (*Drosophila melanogaster* i *D. hydei*) mogą stanowić większość pokarmu, uzupełnianego skoczogonkami, małymi prosionkami, mszycami, małymi nimfami karaczanów, larwami trojszyka, małymi larwami barciaka i termitami. Podawaj kilka rodzajów owadów karmowych, aby uniknąć niedoborów. Młode zaczynają od skoczogonków i małych muszek owocowych. Hodowle muszek owocowych i skoczogonków łatwo prowadzić samemu.

5-15 owadów na żabę co drugi dzień to dobry punkt wyjścia, który dostosowuje się do kondycji żab. W chłodnych okresach wystarczy mała porcja raz w tygodniu. Posypuj pokarm dobrym preparatem witaminowo-mineralnym przy każdym karmieniu młodych i co drugie lub trzecie karmienie dorosłych. Karm w kilku miejscach terrarium, aby słabe lub małe samce nie były odsuwane od jedzenia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Mantella aurantiaca jest aktywna w dzień i dobrze czuje się w grupach. Poza okresem rozrodczym zwierzęta są zwykle wobec siebie pokojowe, ale w okresie rozrodczym dorosłe samice mogą walczyć, a samce bronią terytoriów, chwytając intruza za tułów lub głowę i odpychając go. Duże terrarium z wieloma barierami wzrokowymi łagodzi to zachowanie. W naturze samców jest mniej więcej dwa razy więcej niż samic. Samce nawołują serią krótkich kliknięć, ale są wyjątkowo powściągliwe w nawoływaniu, zwłaszcza gdy jest sucho.

Zwierzęta są płochliwe i chowają się, gdy coś je niepokoi. Unikaj brania żab do rąk: skóra jest cienka i ulega uszkodzeniu przez tłuszcz, mydło i ciepło dłoni. Jeśli trzeba przenieść żabę, nakłoń ją do wejścia do czystego plastikowego pojemnika i umyj ręce przed i po.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć można rozróżnić, gdy zwierzęta mają około 10-12 miesięcy: samce są mniejsze i smuklejsze, nawołują i mają widoczne gruczoły udowe, a samice są większe i bardziej gruszkowate, zwłaszcza przed złożeniem jaj. Gatunek osiąga dojrzałość płciową po 12-14 miesiącach. Najłatwiejszym sposobem na uzyskanie pary jest kupienie grupy młodych i wspólne ich odchowanie.

GODY I KOPULACJA

W naturze *Mantella aurantiaca* rozmnaża się, gdy pokarmu jest pod dostatkiem i przychodzą pierwsze ulewne deszcze. W niewoli wprowadza się chłodny i suchy okres trwający od dwóch do czterech miesięcy: zraszanie ogranicza się o połowę lub do kilku razy w tygodniu, dzień świetlny do około 10 godzin, pokarm o połowę, a temperaturę utrzymuje się poniżej 22 °C, przy czym czysta woda wciąż jest dostępna. Następnie wraca się do codziennego zraszania i obfitego karmienia. Samce mogą zacząć nawoływać po kilku dniach, a pierwsze jaja mogą pojawić się w ciągu dwóch tygodni. Samice często zaokrąglają się od jaj kilka tygodni po porze suchej.

Chłodny okres jest obciążeniem, więc obserwuj wszystkie zwierzęta i przenieś osobnika, który wyraźnie traci na wadze, do osobnego terrarium. Rozmnażanie najłatwiej udaje się w grupie z większą liczbą samców niż samic, ale grupa z przewagą samic również może dać jaja. Sama kopulacja odbywa się w ukryciu, pod korą, kawałkami drewna lub kamieniami. Gatunek nie wykazuje typowego ampleksusu: samiec po prostu kładzie się na grzbiecie samicy.

JAJA I KIJANKI

Jaja są składane na lądzie, w wilgotnym mchu, szczelinach lub pod korą i kamieniami blisko wody, w naturze tak, by deszcz mógł spłukać kijanki do zbiornika. Zniesienie liczy 12-30 jaj o średnicy 2-3 mm, a często tylko część z nich jest zapłodniona. Nie ma opieki nad potomstwem.

Wyjmij jaja z terrarium po około trzech dniach i połóż je na kępce wilgotnego mchu w zamkniętym pojemniku tak, by dotykały brzegu wody, ale nie były w niej zanurzone. W ciągu następnego tygodnia w jajach widać małe białe kijanki. Gdy się wyklują albo gdy zaczną wiercić się w galarecie, dolewa się wody, aby mogły swobodnie pływać.

Kijanki odchowuje się razem w dużych plastikowych wannach z kępką mchu jawajskiego lub sadzonką epipremnum. Przez pierwsze kilka tygodni woda ma głębokość 2-5 cm, później do 10 cm. Temperaturę wody utrzymuje się na poziomie 18-26 °C bez dużych wahań. Przez pierwsze dni kijanek się nie karmi, potem codziennie lub co drugi dzień podaje się spirulinę, chlorellę, płatki dla ryb, rozwielitki, larwy komarów i granulki krewetkowe, ale nigdy tyle, by woda się psuła.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

METAMORFOZA

Kijanki wykluwają się z jaj 2-12 dni po złożeniu. Lepiej nie zraszać jaj, by przyspieszyć wyklucie, ponieważ uważa się, że im dłużej kijanki pozostają w jaju, tym są większe i silniejsze. Kijanki z tego samego zniesienia rozwijają się w różnym tempie: pierwsze otrzymują przednie kończyny i wychodzą na ląd 6-8 tygodni po wykluciu, a reszta podąża za nimi w ciągu kolejnych 4-8 tygodni.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijanki przenosi się do pojemnika z najwyżej 1 cm wody i szczelną pokrywą. Gdy ogon zaczyna zanikać, małe żabki przenosi się do lądowego zestawu z wilgotnym ręcznikiem papierowym i kryjówką, np. liściem epipremnum lub suchym liściem dębu.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode mają 7-14 mm i są brązowawe. Można je trzymać pojedynczo w małych kubeczkach lub po dwa do pięciu w małych plastikowych pudełkach albo odchowywać w dużym terrarium, ale wtedy trzeba karmić bardzo obficie, aby każde dostało jedzenie. Pierwszym pokarmem są skoczogonki, mszyce i małe muszki owocowe lub świeżo wyklute świerszcze dla tych, które sobie z nimi poradzą. Zawsze musi być dostępna odrobina pokarmu, posypywanego wapniem i witaminami przy każdym karmieniu.

W wieku dwóch do trzech miesięcy młode można przenieść do większych pojemników z wilgotnym mchem lub ziemią i kryjówkami i utrzymywać jak dorosłe, tylko z częstszym karmieniem. Większość uzyskuje pomarańczowe ubarwienie dorosłych 3-8 miesięcy po opuszczeniu wody, niektóre dopiero po 10-12 miesiącach.

Zdrowie i częste błędy

Mantella aurantiaca jest wrażliwa na błędy w warunkach utrzymania, a problemy pojawiają się szybko. Typowe błędy to:

- Temperatura powyżej 27 °C przez dłuższy czas, która stresuje zwierzęta i prowadzi do chorób. Utrzymuj terrarium w

chłodzie.

- Wysuszenie z powodu zbyt rzadkiego zraszania lub suchego powietrza bez dostępu do wody.
- Choroby niedoborowe i słaby wzrost przy monotonnym pokarmie lub zbyt małej suplementacji.
- Pasożyty, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Nowe zwierzęta trzymaj w kwarantannie.
- Słabe osobniki odsuwane od jedzenia przez silniejsze samce.
- Wychudzenie w okresie chłodnym. Przenieś zwierzę, które traci na wadze, do osobnego terrarium.

Zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę jest ospałe i wychudzone lub pojawiają się u niego rany na skórze albo jeśli kilka zwierząt choruje jednocześnie.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.